

Majdnem Stradivari

Nem dülöngélt, de az sem mondható, hogy magabiztos járással közeledett. Jött át az úttesten. Messziről kiszúrt minket a borozó asztalánál, egyenesen felénk tartott, mire észleltük, túl voltunk már azon az időpillanaton, amikor még finom elfordulással történetbe kezdhet, telefonbeszélgetést imitálhat vagy vécére indulhat az ember. Minden a találkozás esetleges elhárítására utaló mozdulat, cselekedet átlátszó, ócska trükknek bizonyult volna. Ennek a felmérése azonnal megtörtént a részünkről, csendben maradtunk mindhárman, vártuk az elkerülhetetlent. Az alatt a néhány másodperc alatt, amire még szüksége volt ahhoz, hogy odaérjen hozzánk, felmérhettük, mire számíthatunk.

– Jó napot, uraim – állt meg az asztalunk előtt.

Visszaköszöntünk.

– Adjanak nekem egy kis pénzt. Művész vagyok, vidékről jöttem ide. Még ma haza kell mennem. Vonatra kell. Adjanak pénzt, emberek vagyunk.

Alacsony cigány emberke volt. Fényesre suvickolt, hegyes orrú cipő, egykor bizonyára elegáns öltöny. A kezében hegedűtok.

– Ha akarják, eljátszom a nótájukat. Mi a nótájuk? Van nótájuk, nem? Mindenkinek van nótája, emberek vagyunk. Haza kell jutnom még ma, várnak a gyerekeim.

Egyikünk megszólalt.

– Hol?

Meghökken.

– Mit hol?

– Honnan jött?

– Hogyhogy honnan jöttem? – kérdezte.

– Hát Pestre. Hova utazik haza, azt kérdezem.

Eddig csak csodálkozott, most viszont megsértődött.

– Semmi köze ahhoz, hogy én hova utazom haza.

– Értem, csak mert pénzt kért az előbb, gondoltam, beszélgethetünk egy kicsit.

– Honnan jövök? – méltatlankodott tovább. – Én? Honnan, hát hazulról. Adjanak pénzt, emberek vagyunk.

Belenyúltam a zsebembe. Megcsörrent valami aprópénz, de mielőtt kiemelhettem volna, felemelte a mutatójújját.

– Fémet nem fogadok el. Csak papírt.

Egymásra néztünk. Aztán rá. Teljesen komolyan állt előttünk. Türelmesen várakozott.

– Csak papírpénzt fogad el?

– Művész vagyok.

– Még nem játszott semmit – mondtam.

- Emberek vagyunk.
- Tény.
- Miért, azt akarják, hogy játsszak?
- Azt mondta, játszik.

Megcsóválta a fejét, azt jelezte, hogy viselkedésünket méltánytalannak érzi. Mintha ilyesmit még senki nem kért volna tőle. Bántam már, hogy megszólaltam, újságot sem szoktam elvenni a hajléktalan árustól, hülyeség volt, de hát úgy lóbálta a tokot, hogy kedvem támadt egy kis muzsikára. Talán úgy érzi, bizonyítania kell, hogy tényleg zenész. Viszont őszintén szólva papírpénz adását zeneszolgáltatással együtt se terveztem, de már mindegy volt, előre kellett menekülnöm, maradtam az ösvényen, amelyet taposni kezdtem.

- Legyen szíves – mondtam. – Ez a vonat, ha elindult.
- Milyen vonat? – kérdezte.
- Ez a vonat, ha elindult, hadd menjen.
- Nem indult még el, arra kell a pénz. Művész vagyok, vidékről jöttem, megyek haza, várnak a gyerekeim.
- Az egy nőta. Az *Ez a vonat, ha elindult, hadd menjen*. Nem ismeri?
- Három gyerekem van. Emberek vagyunk.
- Nem ismeri. Vagy csak nem akar játszani? – kérdezte a jobb oldalamon ülő barátom. – Nekem is van nótám.

– Mondja, melyik – biztatta az emberke, és áttette a másik kezébe a hegedűtöket. – Nagyon jó a hangszerem, majdnem Stradivari.

– Majdnem Stradivari? – röhögött fel a másik oldalamon ülő. – Játssza el a *Most van a nap lemenőbent* – kérte, és már a kezében volt a pénztárcája. Ez a nem elhanyagolható apróság nem is került el az emberke figyelmét. A hegedű azonban még mindig nem került elő.

– Adjanak pénzt, megy a vonatom, várnak a gyerekek. Vidékről jöttem, művész vagyok. Három gyerekem van. Emberek vagyunk.

Látszott már, hogy baszik játszani nekünk. A barátom nem várt tovább, elmosolyodott, a kezébe nyomott egy ezrest. Kicsit meglepődtem. Elvette. Vártunk valami reakciót, de egy szót se szólt, nem is mozdult. Várta a másik két adományt. Felváltva nézett rám és a barátomra. Minthogy nem kezdtük keresgélni a pénzt, kissé indignálódottan szólalt meg. Mint akinek nincs erre ideje.

– Maguk?

Kapott a barátomtól egy ötszázast. Azt se köszönte meg.

- Emberek vagyunk, nem? – kérdezte, és mereven bámult rám.
- Szívesen – szólalt meg gúnyosan az ötszázast adó barátom. Nem kellett volna, nekem se esett jól. Hát még a hegedűsnek. Lassan megfordult, szitkozódva indult el. Mindhármunkra haragudott. Pedig csak rám kellett volna. A sarokról visszafordult, megvető tekintettel végigmért bennünket, talán még átkot is mondott ránk. Miután eltűnt, arról kezdtünk beszélgetni, vajon volt-e egyáltalán hangszer nála.

– Zenész, az látszik rajta. Vagy legalábbis az volt – mondta az ezrest adó. – Igazi szegény ördög. Ezekre mondják, hogy szegény ördög, nem? Biztos nem jött neki össze.

– Attól még nem kell parasztnak lennie – vélte az ötszázast adó. – Egyébként...

Tíz perce, ha ezt mondja valaki... El tudátok volna képzelni, ha nem látjátok a saját szemetekkel? Hogy valaki zenész léte, már ha tényleg az, üres tokkal járja a várost, és úgy kéreget? Történhet olyan egy igazi muzsikussal, hogy nem teszi be a hangszerét a tokba? Ha van neki. Talán már rég eladta a szegény ördög.

Mosolyogtam.

– Az tehát a kérdés, előfordulhat-e, hogy egy zenész egyszer csak képtelen tovább játszani? – kérdeztem. – Hogy üres tokkal járál? A látszatot meghagyja, de nem használja a hangszerét? Már ha feltesszük persze, igen, tegyük fel, hogy nem adta el. Én simán el tudom képzelni. Történhet olyan dolog, ami elveszi a kedvet az egésztől. Miért is ne? Tizenhárom éves koromban valami hasonló esett meg velem.

– Te zenéltél?

Mindketten bután néztek rám.

– Ezt még soha nem mondtad – csodálkozott az ezrest adó. Intettem a pincérnek. Kértünk még három sört. Kíváncsian néztek rám, várták a történetet. Kicsit nehéznek tűnt az emlékek felidézése, azóta nem gondoltam azokra a nehéz napokra, most viszont hirtelen visszajöttek még az érzések is. Itt volt az idő egy kis újraélésre. Sok minden beugrott. Még az is, hogy milyen műveket játszottam azon a rettenetes emlékü koncerten.

*

– Nőnap már elmúlt, a húsvét még nem érkezett el. Közeledett a fellépés. Jóféle tavasz volt abban az évben, kifejezetten idegesített, hogy sokat kellett gyakorolnom. Ami egyébként nem volt jellemző rám, mert szerettem hegedülni. Ráadásul kisebbségként számítottam a városban, amit persze élveztem. Dicsértek, csodáltak, éreztem, hogy megéri sokat dolgozni. Ahogy nőtem, és egyre komolyabb dolgokat játszottam, erősödött az áhítat, sokan néztek rám rajongva. Rokonok, barátok, de ismeretlenek is. Én viszont mindenki szeretetét és csodálását boldogan odaadtam volna Rita egyetlen szerelmes pillantásáért. De abban nem részesültem.

Egy évvel idősebb volt nálam. Hosszú, szőke hajú, kreol bőrű szépség. Szelíd arcú, kedves mosolyú lány, erősen közepes zenei tehetséggel. Szolfézsórára találkoztunk, ő is hegedült, de teljesen máskor járt próbákra. A gyermek szimfonikus zenekarban viszont együtt játszottunk. A próbákon mindenkinek megvolt a stabil helye, kétméternyre ült tőlem. Olykor-olykor előfordult, hogy összemosolyogtunk, de mindig csak az adott darab kapcsán, közös belépéskor, néhány együttes szólam esetén. És mindig ugyanúgy: én néztem rá, ő visszanezített, jött egy kis közös mosoly, aztán elkapta a tekintetét. Mit nem adtam volna érte, ha egyszer azon kapom, hogy ő néz rám először. Nem történt ilyesmi.

Az osztályfőnököm minden évben nagy ügyet csinált a nőnapból. Megünnepeztette velünk. Ünneplőben kellett mennünk, és mindenféle idióta mondókat mondanunk a lányoknak. Nem tudtam, hogy ez máshol nem divat, azt hittem, komoly ünnep, ezért elhatároztam, hogy emlékeztetessé teszem Rita számára. Vettem neki egy kabalaállatot. Talán teve lehetett. Ezenkívül egy tábla csokit is vásároltam a zsebpénzemen, olyat, amit szeretett. Megfigyeltem korábban, mit

evett. Nőnap délutánján próbált a zenekar, én szándékosan elkéstem, hogy titokban beleerőltessem fehér kötött sapkájába az ajándékaimat. A próba végén szívdobogva figyeltem, mi történik. Megtalálta a tevét és a csokit, nézett körbe, sok mindenkivel összeakadt a tekintete, velem nem, mert hiába búvöltem, nem nézett rám. Egy idő után megrántotta a vállát, felvette a kabátját, és elviharzott.

Húsvét előtt rendezték valamikor a koncertet. Hat különböző produkcióban léptem fel. Nem éreztem a súlyát, inkább hódítási lehetőségnek tekintetem. Ritának akartam játszani. Még a sorrendre is emlékszem: először szólóban léptem fel, Corelli e-moll szonátáját nyomtam. Utána volt egy duóm, valami Bartók-mű, aztán éneklés következett a nagykórusban. Ami akkor az ország egyik legjobb gyermekkórusának számított. Erős volt az ellenfény, de egyébként is olyan sokan voltak a nézőtérén, hogy nem tudtam megfigyelni, Rita ott ül-e. Az is lehet, hogy már készült a szimfonikus koncertre. Én persze úgy képzeltem, hogy ott szorong a közönség soraiban. A nagykórusban nem volt szóló szerepem, sajnáltam, mert így csak a második sorban álltam. Minél lazább akartam lenni, arra koncentráltam, hogy rokonszenves arcot vágjak. Hátha lát.

A szünetben szokás szerint dicsérgettek, jöttek a gratulációk jobbról-balról, aztán egy-két egyéb fellépő után következett a kamarakórus. Kodály-művet énekelünk. És aztán amikor vége lett, valahogy elbambultam az időt. Beszélgethettem talán valakivel, arra emlékszem, hogy a nagy csend tűnt fel. Nem játszott senki. Nyílt az ajtó, rémült arccal jött ki a karmester. Engem keresett.

– Mit csinálsz? – kérdezte. – Benn ül az egész zenekar, téged várunk!

Felkaptam a hegedűmet, rohantam ki a színpadra. Már feszengtek a nézők, amikor berontottam. És a színpad geometriai közepén akkorát estem, hogy a mai napig nem értem, miért nem lett semmi baja a hegedűmnek. Vagy nekem. Tompítás közben valószínűleg ösztönösen megemeltem a kezemet, olyan szerencsésen, hogy a hegedű még csak el sem hangolódott.

Vizont kitört a röhögés. Leültem a helyemre, éreztem, hogy lángol az arcom. A térdem is sajgott, de az nem érdekelt. Csak egy pillantásra méltattam a nadrágomat, mert azt azért ellenőrizni akartam, nem szakadt-e el, vagy nem vérzett-e át. A nevetés lassan elült, de továbbra is engem nézett mindenki. Ritát kerestem a tekintetemmel. Úgy láttam, éppen nyomja el a mosolyt az arcán. Elkezdtek a darabot. Nem tudtam mit csinálni, éreztem, hogy folyik le az arcomon a könny. Sírva játszottam végig.

És még hátravolt a néptáncsoport-fellépés. Előtte persze hosszasan vigasztaltak a színpad mögött, kérdezték, mi történt, mennyire fáj, satöbbi. Nyilván tánc közben is éreztem magamon a tekinteteket, akkor talán már nem jogosan. Valahogy túléltem a koncertet, de másnap otthon bejelentettem, hogy abbahagyom a hegedülést, az éneklést és a táncolást is.

Megmásíthatatlannak gondolt döntésemet közöltem a hegedűtanárommal és a kórusvezetővel is. Nem akarták engedni, rá akartak beszélni a folytatásra, a felelősségről papoltak, azt mondták, ekkora tehetség nem vonulhat vissza tizenhárom évesen. Egy egész zenetanár-küldöttség kereste fel a családomat. Néhány hétnyi szünet után meggondoltam magam, visszatértem, de már semmi nem volt ugyanolyan, mint korábban.

Jött a húsvét. Mindenképpen meg akartam locsolni Ritát. Tudtam, hol lakik,

és bár továbbra sem adta jelét velem kapcsolatban semmiféle érzelmenek, dél előtt fogtam apám kölnijét, felkerekedtem, és elmentem a lakásukhoz. Körülbelül tizenöt perc telt el addig, míg meg mertem nyomni a csengőt. Finoman értem a gombhoz – néma csend. Megnyomtam határozottabban – megint semmi. A csengő nem működött.

Akkor viszont kopogni kell.

Az erőgyűjtés újabb tíz percet vett igénybe. Eddig emlékszem élesen. A továbbiakból csak arra, hogy kinyitották az ajtót, meglócsoltam Ritát, akitől unortodox megoldásként nem tojást, hanem kókuszgolyót kaptam cserébe. És aztán semmi. Nézegettem még a próbákon, míg nem lassan abbahagytam. Később megtudtam, hogy egy nálam három, nála két évvel idősebb zongorista srác tetszett neki, aki ráadásul tornából is jó volt. De akkor már nem fáj, addigra kiment belőlem a szerelem. Meg lassacskán a zenélés szeretete is. Mégiscsak abbahagytam. Akkor már nem erőltették a tanáraim sem, érzékelték, hogy ebből már nem lesz semmi. A hegedűmet eladták a szüleim. Tokostul.

Egyszer találkoztam még Ritával, tizenkilenc voltam, ő tehát húsz. Valami forgalmas utcán futottunk össze, örömmel üdvözölt. Az autók zajától elég nehezen értettem, mit mond. Mesélte, hogy földrajz-történelem szakra jár. A locsolásra és a kókuszgolyóra emlékezett, nevetve meséltem neki, milyen nehezen vettem rá magam a csengetésre, majd a kopogásra. Aztán szóba hoztam a koncertet. Összeszűkítette a szemét, lassan bólogatott, mint akinek halványan rémlik valami, de aztán azt mondta, nem sikerül felidéznie az estét.

Befejeztem. Sokáig nem szólalt meg egyikünk sem.

– Iszunk még egyet? – kérdezte aztán a bal oldalamon ülő barátom.

– Én nem kérek többet, elindulok – mondtam. – Azt hiszem, elalvás előtt meghallgatom Corelli e-moll szonátáját. Hallottatok róla?

Nemet intettek a fejükkel.

– Barokk szerző. Ünnepezték. Élete végére mégis teljes depresszióba esett.

– Barokk? Akkor tizenhetedik század? – kérdezte a jobb oldalamon ülő.

– És tizennyolc. A római Pantheonba temették, Raffaello mellé. Arcangelo volt a keresztneve. Jó, mi?

Nevettek.

– Megvan neked lemezen? Ez az e-moll szonáta?

– Nincs. Megkeresem a Youtube-on. Leülök az ágyam szélére, magamra képelek egy hegedűt, megfogok egy láthatatlan vonót. Aztán meglátjuk. Kíváncsi vagyok, benne van-e még a kezemben. Ti még innátok?

– Nem fontos.

– Nekem se.

– Akkor kérjük a számlát. Volt kilenc sörünk, ugye? Hagyjátok, én fizetem.